
Profesor Endre Szemerédi

Profesor Endre Szemerédi

Profesor Endre Szemerédi se narodil 21. srpna 1940 v Budapešti. Studoval v Budapešti a v Moskvě (mj. u P. Erdőse a I. M. Gelfanda). Doktorát obhájil v roce 1970. Jeho vědecká dráha je spojena především s Matematickým ústavem Maďarské akademie věd, kde je od roku 1967 zaměstnán. Od roku 1986 je rovněž profesorem na Department of Computer Science, Rutgers University, USA. Endre Szemerédi byl hostem a zaměstnancem předních světových univerzit a akademických institucí. Z dlouhodobějších pobytů uveďme: Stanford University, University of Chicago, California Institute of Technology (Fairchild Distinguished Scholar), University of Montreal (Aisenstadt Chair), Institute of Advanced Study, Princeton a MSRI University of California, Berkeley.

Profesor Endre Szemerédi je bez nadsázky jedním z předních matematiků současnosti. Jeho práce v matematice a informatice patří k základům těchto disciplín. V mezinárodním kontextu patří E. Szemerédi k první generaci předních matematiků, kteří se proslavili v nově vznikající vědě o počítačích – computer science.

Za svoji mimořádnou činnost se Endrému Szemerédimu dostalo mnoha domácích i mezinárodních poct. Zmiňme zde bez nároku na úplnost pouze Cenu Alfréda Rényiho, Cenu SIAM G. Pólya, zvanou přednášku na Mezinárodním kongresu matematiků ve Vancouveru (1974), cenu Maďarské akademie věd, Erdős memorial lecture na Hebrew University v Jerusalemě, Cenu Leroy P. Steela udělenou Americkou matematickou společností a Cenu Rolfa Schocka udělenou Švédskou královskou akademií. Profesor Szemerédi je řádným členem Maďarské akademie věd a Americké akademie věd.

V matematice a teoretické informatice je E. Szemerédi autorem mnoha slavných výsledků. Některé z nich mají povahu základních poznatků a dokonce je možné je vysvětlit na přístupné úrovni. Je to velmi vzácné v abstraktních oborech jako je matematika a teoretická informatika a svědčí to o univerzalitě a hloubce jeho výsledků. Tak například slavná Szemerédiho věta tvrdí, že každá hustá množina celých čísel obsahuje libovolně dlouhou aritmetickou posloupnost. Tento výsledek nejenom řeší starý a známý problém Erdőse a Turána, ale je jedním z úhelných kamenů nejenom teorie čísel, ale celé současné matematiky.

Jiným příkladem je Szemerédiho lemma o regularitě, které v podstatě tvrdí, že každá velká struktura obsahuje velkou část, která má pouze náhodné vlastnosti. Dalším příkladem, tentokrát z teoretické informatiky jsou Szemerédiho práce týkající se optimálních algoritmů pro třídění, což je jeden ze základních problémů práce s daty. Dále jmenujme výsledky z geometrie nebo z pravděpodobnosti (dnes tak populární testování vlastností). Ve všech těchto oblastech mají Szemerédiho práce punc absolutní kvality, univerzálnosti a základní povahy.

Endre Szemerédi má dlouhodobé úzké kontakty s Univerzitou Karlovou. Již více než 30 let každoročně Prahu navštěvuje a přednesl zde řadu přednášek (včetně památného a mimořádně hojně navštíveného kolokvia v roce 2006).

Neocenitelný je vliv, který Endre Szemerédi měl a má na výchovu studentů, doktorandů a mladých pracovníků na MFF UK. Zásadním způsobem ovlivnil orientaci celých generací. Byl osobně zodpovědný za jejich zahraniční stáže a pobyty. Jako profesor Rutgers University je Endre Szemerédi dlouhodobým vedoucím programů mezi centrem DIMATIA, MFF UK a centrem DIMACS na Rutgers University.

Prof. Szemerédi je osobnost mimořádně skromná. Jeho činnost vždy byla konkrétní a individuální. Ovlivnil a stále ovlivňuje mnoho spolupracovníků a jeho role v mezinárodní vědě je velmi podstatná a zásadní a bez nadsázky patří k nejvlivnějším současným matematikům.

Pro Univerzitu Karlovu je šťastnou okolností, že Endre Szemerédi (rovněž pod vlivem svého učitele Paula Erdőse, mj. čestného doktora Univerzity Karlovy) má dlouhodobé úzké vztahy k pracovníkům Univerzity Karlovy a přispívá tak k její slávě a mezinárodní pověsti.